

A titokzatos kenyérjegyek története

Bonyodalmak a vendéglői kenyéreladás körül

Az utóbbi időben egyre gyakrabban hallunk panaszokat, amelyek szerint a kenyérjegyen levő szelvények nem elegendők, mert a vendéglőkben és kávéházakban a súlyra való tekintet nélkül minden szelet kenyérért egy szelvényt vágnak le a jegyből. Hozzánk is érkeztek ilyen panaszok és velünk is megtörtént akárhányszor, hogy egy vékony szelet kenyérért — amelyről később kiderült, hogy öt deka sincsen — a vendéglőben kilenc dekás szelvényt vágtak le.

Kilenc deka kenyér igazán nem olyan sok — gondolják a pestiek — hogy azért érdemes volna veszekedni, kérdőre vonni a főpincért, vagy fizetőt; nyugodtan hagyják hát kenyérjegyük indokolatlan, oktalan, sőt szabálytalan megcsonkítását s csak akkor eszmélnek rá a dolog valójára, mikor az ozsonnánál a „kenyeres“ ollója a másnapi szelvények közé metsz és szerdán már a jövő heti szelvények esnek áldozatul a telhetetlen ollónak.

Ekkor azonban már hiába minden tiltakozás, a „kenyeres“ szabadkozik:

— Kérem, nekem a főpincér megparancsolta, hogy ahány szelet kenyeret adok el, ugyanannyi kenyérjegyet kérjek s adjak neki át. Én nem tehetek mást, csak amit ő parancsol, tessék hozzá fordulni . . .

Kérdőre vonjuk a főpincért, de ez fagyosan jelenti ki:

— Ahány kenyérjegy, annyi kenyér. Ez a szabály, így volt eddig és így lesz ezután is . . .

A kenyérjegyekről intézkedő fővárosi rendelkezés világosan kimondja, hogy kenyeret a vendéglőkben és kávéházakban csakis a jegyeken feltüntetett súlyban szabad árusítani és így nyilvánvaló, hogy a vendéglői és kávéházi főpincérek eljárása jogtalan.

Kérdést intéztünk ebben az ügyben az illetékes fórumokhoz és a következő felvilágosítást kaptuk:

— Tudomásunk van a vendéglői kenyérmizériákról s amennyire csak lehet, segítünk is rajta, bár a dolog nagyon nehezen megy, mert az indolens közönség, amelynek pedig legfőbb érdeke lenne a rend, munkánkban a legkevésbé sem támogat. Alig néhány vendéglő van a sok között, ahol az előírásnak megfelelően a kenyércédulákon feltüntetett súlylyal egyenlő volna a kenyér súlya, de a vendégek ezt legtöbbször eltűrik. A közönség, bár joga volna rá, csak a legritkább esetben tesz feljelentést, pedig enélkül rendet nem remélhetünk soha.

— Németország egyes helyein úgy segítettek ezeken a bajokon, hogy a kenyér árusítását a vendéglőkben — ahol nem áll a vendégek módjában ellenőrizni az adag súlyát — megszüntették. Kenyeret ezeken a helyeken csak a pékeknél lehet kapni. Minálunk ezt a módszert behozni nem lehet, mert ez azt jelentené, hogy a közönséget teljesen kiszolgáltatnók a pékeknek, akik a legszigorubb ellenőrzés mellett is majdnem mindig azt tennék, ami nekik tetszik. Másik mód volna a kenyérjegyekkel történő visszaélések megszüntetésére a *normál-kenyerek* sütése. Németországban ezt olyképpen csinálják, hogy akkora kenyereket sütnek, mint amekkora egy ember napi kenyérszükséglete. Kenyeret súly szerint nem mérnek ki, hanem reggel kiadják mindenkinek az aznapra kijáró kenyéradagot. Ez a rendszer azonban Németországban sem igen vált be, mert a közönség valóban nem viheti mindenhová magával a meglehetősen terjedelmes, egész napra való kenyéradagot.

Mindezek után kíváncsiak voltunk, hová tűnik az a kenyérjegy, amit a főpincérek megtakarítanak azáltal, hogy több kenyérjegyet vágnak le, mint amennyit szabad volna.

Egyik legelőkelőbb vendéglőnkbe mentünk étkezni. Kenyeret kértünk s a két szelet kenyérért, amelynek súlya hat dekagramm volt, kétszer kilenc dekára szóló jegyet vágtak le és összesen tizenkét fillért kértek. Tehát a főpincér kétszeresen büntetendő cselekményt követett el; először, mert *nem súly szerint adta a kenyeret* és nem adott annyit, mint amennyi a szabályok szerint megilletett volna, másodszor pedig, mert az öt dekagrammos adagért hat fillért számított fel, vagyis a *megengedettnél magasabb áron adta el a kenyeret* és tullepte a maximális árt.

tük a főpincért, ez így felelt:

— Bár némely vendégtől több kenyérjegyet veszek el, *főlös jegyeim még sincsenek* — mondta. — A péktől vásárolok a kenyeret, már pedig ő csak annyit ad nekem, amennyi kenyérjegyem van.

— Csodálatos, kérem szépen — folytatta neki, fűzesedve, szokatlan hévvel — hogy egyetlen alkalommal sincsen annyi kenyérjegyem, mint amennyi kellene, bár mióta az új rendelet megjelent, egyáltalában nem adok senkinek kenyeret jegy nélkül...

Ebben a pillanatban csengettek s a szomszéd asztalhoz hívták a fizetőt. A közte és a vendég között lefolyó párbeszédéből önkéntelenül is elkaptunk egy-egy szót.

— ... Kenyér?

— Két darab.

— Kenyérjegy van kérem?

— Nincs!

— Akkor nincs kenyér... Ahány cédula, annyi kenyér...

— De már megettem!

— Kérem, az baj... Különbén ez egyszer majd én, a saját jegyemből adok... Annnyival kevesebbet eszem vacsorára magam.

A vendég egészen meghiúsult nyul az erőszénhez és hálásan toldja meg az önfeláldozó pincér borraalóját egy husz fillérral. A fizető pedig benyul a mellényzsebébe, kihuz onnan egy csomó apró kenyércédulát és átadja a mellette álló „kenyeresnek“.

Először mi is némi tisztelettel tekintettünk a jószívű pincérre, de rövidesen megváltozott a róla alkotott jó véleményünk, mikor egy félóra alatt megbizonyosodtunk arról, hogy mindenütt, mindenkiel ugyanígy csinál. A hiányzó kenyérjegyeket a saját kifogyhatatlan cédulájából — amelyek a másoktól jogtalanul elszedett szelvények — pótolja és újabb borraalók fejében kész magát talán még az éhenhalásnak is kitenni.

Igy a vendéglői kenyérjegyek rejtélyének nyitjára jutottunk, megtudtuk, hová kerül a sok jogtalanul levágott szelvény s egyben megtanultuk azt is, miként lehet kenyérjeggyel kenyeret kapni olyankor, amikor az embernek — kenyérjegye sincsen.

A teljesség kedvéért és hogy az érem másik oldalát is meglássuk, benéztünk egy igen tekintélyes pékhez, a sütők ipartársulatának legjobb nevű emberéhez, akinek — nem mondhatjuk, hogy meglepetésünkre — a kenyérjegyek és a vendéglők miatt újabb panaszai voltak:

— Talán semmi sem okozott nekünk annyi bajt és kellemetlenséget, mint a vendéglői kenyérjegyek. Fölöttünk és üzletünk fölött a szigorú ellenőrzésen kívül a büntetések özönének állandó Damokles-kardja lebeg, míg a vendéglősök és kávéások tovább folytathatják üzletheiket.

— Budapesten közel kétszázhetven pék van s ezek közül legalább száz szállít a különböző vendéglőknek és kávéházaknak. A pékek kénytelenek a nagy konkurrencia miatt *hitelezni a kenyérjegyet* a vendéglőknek, illetőleg utólagos leszámolásra eladni a kenyeret. Mondjuk, hogy az egyik vendéglő napi szükséglete ötven kilogramm kenyér. A pék rendszeren szállítja a saját lisztkészletéből készített napi ötven kilogrammot, abban a reményben, hogy a hét végén a vendéglőből megkapja a háromszázötven kilogrammról szóló jegyet. Ez azonban a kenyérjegyek behozatala óta a legritkább esetben fordult csak elő, husz-harminc kilogramm differencia állandóan van, mert a *pincérek nem vehetnek el vendégeiktől annyi kenyérjegyet, hogy behozzák azt a mennyiséget, amelyet jegy nélkül szolgáltatnak ki.*

— A pékek a legkínosabb helyzetben vannak s kénytelenek a legkülönbözőbb módon, esetleg saját rovásukra fedezni a jegyhiányt. Mert, ha megkockáztatnák és a vendéglők felszólítanak kenyérjegy tartozása fedezésére, vagy ne adj Isten, feljelentenek, mert nem számolt el a hiányzó kenyérjegyekkel, úgy ez harmadnap már máshonnan hozatná a kenyeret, de kenyérjegy-adósságát persze ekkor sem fedezné.

— Háboru van, kérem, a konkurrencia sokkal

a vendéglősök eme eljárását. Ez az oka azután annak, hogy hetenként átlag harminc-harmincöt feljelentést tesznek a pékek ellen, a hiányos kenyérjegyszámolás és a még nem érvényes szelvények beváltása miatt. A büntetés egy esetben sem kisebb ötven koronánál, s mert szigorúan bánnak velünk, az ötven koronák nagyon gyakran ismétlődnek.

— A közönség a kenyérjegy-mizériákért mindig csak a pékeket okolja, pedig könnyen véget vethetne ennek, ha sehol és soha nem követelne kenyeret jegy nélkül. Ekkor mindenki megkapná a vendéglőben kenyéradagját, a vendéglők pontosan számolmának el a pékeknek a jegyekkel és így nekünk sem kellene minden módon több jegyet szerezni, mint amennyi járna. Ha a közönség hozzá szoknék a rendhez, a szervezés — mert mi pékek is belátjuk, hogy a kenyérjegyrendszer nagyszerűen van szervezve — meghozná a maga gyümölcsét, minden hátrány és kellemetlenség nélkül. *Csak a közönségen mulik, hogy a kenyérjegy-visszaélések — amelynek végeredményben szintén a közönség issza meg levét — egy csapásra megszűnjenek...*

Bodó Pál